Kamil Borowski
Państwowa Akademia Nauk Stosowanych
im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie
https://orcid.org/0000-0002-0918-0488

Małgorzata Grzywacz
Państwowa Akademia Nauk Stosowanych
im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie

https://doi.org/10.64158/jb2sbp9hwk

Preferencje przedsiębiorców z sektora MSP w zakresie źródeł finansowania działalności gospodarczej

Streszczenie: W artykule dokonano analizy źródeł finansowania działalności gospodarczej małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem preferencji przedsiębiorców w zakresie wyboru form finansowania. W opracowaniu omówiono specyfikę sektora MŚP, uwarunkowania działalności firm i ich preferencje dotyczące źródeł finansowania. W części badawczej przedstawiono wyniki ankiety przeprowadzonej wśród właścicieli i menedżerów przedsiębiorstw. Wyniki badań potwierdziły, że najczęściej wykorzystywanymi formami finansowania są kapitał własny, kredyt bankowy i leasing. Główne czynniki wpływające na wybór źródła finansowania to: koszt, dostępność i elastyczność spłaty. Jednocześnie ujawniono ograniczoną wiedzę przedsiębiorców na temat nowoczesnych form finansowania, takich jak *crowdfunding*. Wykazano także, że dotacje unijne odgrywają istotną rolę w rozwoju firm, choć napotykają one na bariery formalne i proceduralne. Praca kończy się wnioskami praktycznymi, które mogą posłużyć do lepszego dostosowania oferty finansowej do potrzeb sektora MŚP oraz wskazaniem obszarów wymagających poprawy – zwłaszcza w zakresie dostępności informacji i uproszczenia procedur.

Słowa kluczowe: źródła finansowania, działalność gospodarcza, MŚP

Wprowadzenie

Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) odgrywają istotną rolę w polskiej gospodarce. To one odpowiadają za znaczną część tworzenia miejsc pracy, generują istotny wkład do PKB i często są źródłem innowacyjnych rozwiązań.

Ich rozwój i konkurencyjność w dużej mierze zależą jednak od dostępu do odpowiednich źródeł finansowania. W praktyce to właśnie kwestia pozyskiwania kapitału bywa dla wielu firm największym wyzwaniem – niezależnie od etapu rozwoju, na jakim się znajdują.

W dzisiejszych realiach rynkowych przedsiębiorcy mają do wyboru wiele możliwości: od klasycznych źródeł, takich jak kapitał własny, kredyty bankowe czy leasing, po nowsze rozwiązania, jak fundusze unijne czy finansowanie społecznościowe (*crowdfunding*). Mimo tej różnorodności nie wszystkie opcje są równie znane, dostępne czy chętnie wykorzystywane. Właśnie te rozbieżności między teorią a praktyką sprawiają, że temat źródeł finansowania MŚP jest tak aktualny i ważny – zarówno z punktu widzenia samych przedsiębiorców, jak i instytucji wspierających ich działalność.

Celem badania jest określenie, jakie formy finansowania są najczęściej wybierane przez polskich przedsiębiorców z sektora MŚP, z jakich przyczyn podejmują takie decyzje oraz jakie trudności napotykają przy pozyskiwaniu zewnętrznego kapitału. Szczególną uwagę poświęcono także nowoczesnym formom finansowania, które – choć dostępne – nadal stanowią margines w praktyce działalności firm. W artykule podjęto próbę zidentyfikowania czynników wpływających na decyzje finansowe przedsiębiorców oraz oceniono, które formy wsparcia są przez nich postrzegane jako najkorzystniejsze i przyszłościowe.

Badania oparto na analizie literatury przedmiotu, dostępnych danych statystycznych oraz wynikach własnego badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców z sektora MŚP. Dzięki temu możliwe było nie tylko spojrzenie na temat z perspektywy teoretycznej, ale także uchwycenie rzeczywistych potrzeb, preferencji i problemów, z jakimi mierzą się osoby prowadzące działalność gospodarczą w Polsce.

1. Specyfika sektora MSP

W Słowniku Języka Polskiego pojęcie przedsiębiorstwa definiowane jest jako „samodzielna jednostka gospodarcza, wyodrębniona pod względem ekonomicznym, organizacyjnym i prawnym, obejmująca jeden zakład produkcyjny lub większą ich liczbę”[1]. Współcześnie w literaturze przedmiotu występuje bardzo duże zróżnicowanie w zakresie definiowania i interpretowania pojęcia przedsiębiorstwa. Sytuacja taka wynika głównie z faktu, że różne dyscypliny naukowe reprezentują odmienne podejście do samego przedsiębiorstwa

[1] *Wielki słownik języka polskiego PWN*, t. 3, S. Dubisz (red.), Warszawa 2018, hasło: „przedsiębiorstwo”, s. 1024.

i rozpatrują je w różnoraki sposób. Wyróżnić można natomiast między innymi rozpatrywanie pojęcia z punktu widzenia ekonomii oraz z punktu widzenia prawa polskiego[2].

Przedsiębiorstwo z punktu widzenia ekonomii zdefiniować można jako podmiot, który charakteryzuje się wytwórczym, skoncentrowanym zaspokajaniem potrzeb, które związane jest jednocześnie z oczekiwaniem za nie pośredniej lub bezpośredniej zapłaty[3]. Poza przedstawioną definicją w literaturze przedmiotu wskazuje się również, że przedsiębiorstwo to względnie autonomiczna organizacja, której głównym celem istnienia jest osiąganie korzyści ekonomicznych, i która składa się z co najmniej jednej jednostki, która odpowiada za jej całą działalność. Należy przy tym wskazać, że przedsiębiorstwo może być również prowadzone w formie ograniczonej struktury organizacyjnej opartej na jednej osobie jako właścicielu podmiotu[4]. Jedną z najbardziej popularnych definicji przedsiębiorstwa w ujęciu ekonomicznym jest definicja S. Sudoła, który określił przedsiębiorstwo jako „jednostkę prowadzącą działalność gospodarczą, dążącą do zaspokojenia potrzeb innych podmiotów życia społecznego przez wytwarzanie produktów lub świadczenie usług, przy czym działalność ta jest motywowana chęcią uzyskania korzyści majątkowych i prowadzona samodzielnie na ryzyko właściciela lub właścicieli”[5].

Pojęcie przedsiębiorstwa z perspektywy prawa polskiego definiowane jest najczęściej w aktach prawnych. Podstawowa definicja działalności gospodarczej, która utożsamiana jest z pojęciem przedsiębiorstwa, przedstawiona została w podstawowych aktach prawnych - w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej[6], art. 3 Ordynacji podatkowej[7] oraz art. 15 ustawy o podatku od towarów i usług[8]. Akty te wskazują, że działalnością gospodarczą można określić zarobkową działalność wytwórczą, działalność budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność wykonywaną na podstawie wolnych zawodów. Jednocześnie

---

[2] K. Świeszczak, *Uwarunkowania skuteczności działania inkubatorów przedsiębiorczości,* Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016, s. 16.

[3] E. Czarny, J. Miroński, *Alternatywne wizje przedsiębiorstwa w teorii mikroekonomii i nauce o zarządzaniu*, „Zeszyty Naukowe Kolegium Gospodarki Światowej”, nr 17, Szkoła Główna Handlowa Kolegium Gospodarki Światowej, Warszawa 2005, s. 146.

[4] K. Świeczak, *op. cit,* s. 17.

[5] S. Sudoł, *Przedsiębiorstwo,* PWE, Warszawa 2006, s. 36.

[6] Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, (Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 z późn. zm.), art. 2, dalej: u.s.d.g.

[7] Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r.- Ordynacja podatkowa , (Dz. U. z 2018 r., poz. 800 z późn. zm.), art. 3.

[8] Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, (Dz. U. z 2017 r., poz. 1221 z późn. zm.), art. 115.

definicje wskazują, że wszystkie te działalności powinny być wykonywane w sposób ciągły i zorganizowany[9].

W roku 2018 ustawa o swobodzie działalności gospodarczej została zastąpiona przez ustawę z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców[10]. Ustawa na mocy art. 3 zdefiniowała, że działalność gospodarczą jest to zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. Należy również wskazać, że pojęcie przedsiębiorstwa wskazywane jest również w aktach prawa tworzonych przez właściwe organy Wspólnoty Europejskiej. Działalnością gospodarczą w rozumieniu orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości jest każda jednostka zaangażowana w działalność gospodarczą, bez względu na jej status prawny oraz sposób finansowania[11]. Podstawą prowadzenia działalności w Polsce jest wpisanie jej do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) lub do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS). Zasady podejmowania oraz prowadzenia działalności gospodarczej określone zostały w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców*. Ustawa reguluje podjęcie działalności gospodarczej na terenie Rzeczypospolitej Polskiej oraz opisuje zadania, które w tym zakresie wykonują organy administracji publicznej[12].

Pojęcie przedsiębiorcy pojawia się w wielu istotnych aktach prawnych. Po raz pierwszy pojawiło się ono w ustawie z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Omawiana definicja pojawiła się również między innymi w art. 43 Kodeksu Cywilnego, w ustawie o Swobodzie działalności gospodarczej, ustawie Prawo przedsiębiorców. Wybrane definicje pojęcia przedsiębiorcy przedstawione zostały w tabeli 1.

Tabela 1. Definicje pojęcia przedsiębiorcy w wybranych aktach prawnych

Rodzaj ustawy	Definicja
Ustawa Prawo Przedsiębiorców	zgodnie z art. 4. przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Przedsiębiorcami są także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej.

[9] Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, (Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 z późn. zm.), art. 2, dalej: u.s.d.g.

[10] Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, 1222), dalej: p.p.

[11] M. Szydło, *Traktatowe swobody rynku wewnętrznego a wspólnotowe prawo konkurencji. Między konwergencją a dywergencją*. Studia Prawnicze / The Legal Studies 2023, 3 (165), s. 65-108.

[12] Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, 1222).

Rodzaj ustawy	Definicja
Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym	zgodnie z art. 3. rejestr obejmuje podmioty, na które przepisy ustaw nakładają obowiązek uzyskania wpisu do tego Rejestru.
Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji	zgodnie z art. 2. przedsiębiorcami, w rozumieniu ustawy, są osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, które prowadząc, chociażby ubocznie, działalność zarobkową lub zawodową uczestniczą w działalności gospodarczej.
Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów	zgodnie z art. 4, ilekroć w ustawie jest mowa o: 1) przedsiębiorcy – rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, a także: a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt 4, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13, d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2, z wyłączeniem przepisów dotyczących koncentracji.
Ustawa Prawo własności przemysłowej	zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 3 przez przedsiębiorcę rozumie się osobę prowadzącą w celach zarobkowych działalność wytwórczą, budowlaną, handlową lub usługową
Kodeks Cywilny	przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niebędąca osoba prawną, której została przyznana przez przepisy ustawy zdolność prawna (art. 331 KC), prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową
Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej	w świetle art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą, a także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Cechą wyróżniającą przedsiębiorcę spośród podmiotów stosunków prawnych jest prowadzenie przez niego działalności gospodarczej. Nie można zatem mówić o przedsiębiorcy w oderwaniu od prowadzonej przez niego działalności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ustawa z dnia 6.03.2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, 1222), Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 979.), Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233), Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2024 r. poz. 1616.), Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. - Prawo własności przemysłowej (Dz.U. z 2023 r. poz. 1170.), Ustawa z dnia 23.04.1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2024 r. poz. 1061, 1237.), Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r, o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 4 ust. 1 *Prawa przedsiębiorców* jako przedsiębiorcę określić można osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonującą działalność gospodarczą. W ust. 2 przywołany przepis jako przedsiębiorców kwalifikuje wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Na mocy ww. ustawy przedsiębiorca definiowany jest na podstawie kryterium podmiotowego (podmioty mogące być przedsiębiorcami) oraz funkcjonalnego (wykonywanie działalności gospodarczej). Oznacza to jednocześnie, że podmiot, który, choć wykonuje aktywność o cechach działalności gospodarczej, a nie zalicza się do ww. katalogu, nie stanie się przedsiębiorcą. Podobnie podmiot, który co prawda mieści się we wskazanym katalogu, a nie wykonuje działalności gospodarczej[13]. W odniesieniu do ustawy o swobodzie działalności gospodarczej krąg podmiotowy ukształtowany w Prawie przedsiębiorców nie uległ zmianie, a merytoryczny sposób postrzegania kategorii przedsiębiorcy nie zmienił się w zakresie aspektu podmiotowego.

Należy zauważyć również, że ustawodawca pojęciem przedsiębiorcy określa również osoby wykonujące wolne zawody. Wolny zawód wykonują między innymi adwokaci, architekci, lekarze czy biegli rewidenci. J. Olszewski jako główne cechy wolnego zawodu wymienia np.: udział osobisty, wykształcenie zgodne z zawodem, regulowany charakter, odpowiedzialność prawna, niezależność zawodowa[14]. W doktrynie prawa odnaleźć można również podział przedsiębiorców na non for profit, których głównym celem nie jest cel zarobkowy oraz *non profit*, czyli podmioty, które nie mogą prowadzić działalności gospodarczej.

2. Uwarunkowania działalności firm z sektora MSP

Kluczowe znaczenie MSP wynika z roli, jaką odgrywają w tworzeniu miejsc pracy, wspieraniu lokalnych społeczności oraz dynamizowaniu wzrostu gospodarczego. Pomimo swojej istotności, funkcjonowanie firm z tego sektora jest silnie uzależnione od różnorodnych czynników, takich jak dostęp do finansowania, zmiany w otoczeniu prawnym czy postęp technologiczny. Zrozumienie uwarunkowań działalności MSP pozwala nie tylko lepiej poznać ich specyfikę, ale także identyfikować najważniejsze wyzwania i szanse, z jakimi się mierzą.

Istnieje szereg czynników (uwarunkowań), które albo wspierają sektor małych i średnich firm i stymulują go do rozwoju, albo powodują, że działanie

[13] Ustawa z dnia 6.03.2018 r. Prawo przedsiębiorców, art. 4 ust. 2, (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, 1222).

[14] J. Olszewski, *Prawo Gospodarcze. Kompendium,* Warszawa 2013, s. 15-17

w tym sektorze staje się trudne czy nawet niemożliwe. W tym miejscu warto przedstawić dane statystyczne obrazujące liczbę firm MSP na przestrzeni ostatnich 10 lat.

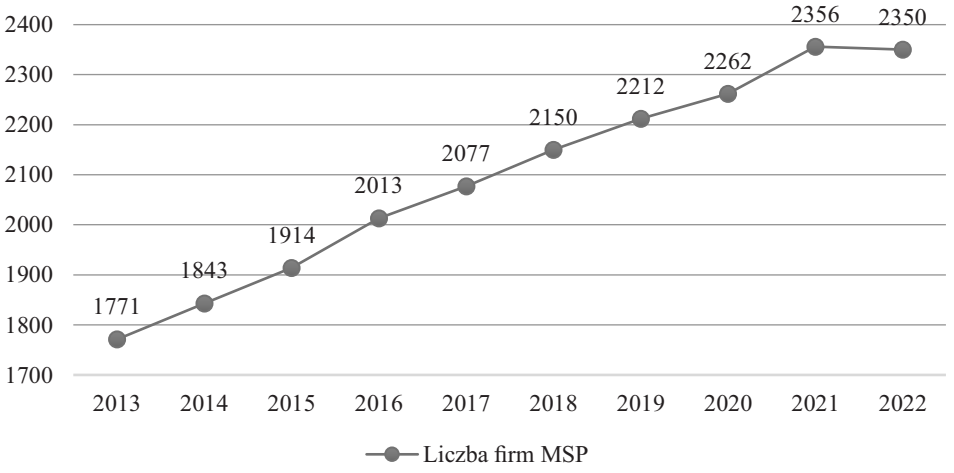

Wykres 1. Liczba MSP w Polsce w latach 2013-2022 (w tys.)

Źródło: *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, PARP, Warszawa 2024, s. 15.

Przedstawione dane prowadzą do wniosku, że do 2021 roku liczba przedsiębiorców w Polsce rosła, co oznaczało systematyczny wzrost liczby małych i średnich przedsiębiorstw. Oczywiście część działalności była likwidowana, ale na to miejsce powstawały nowe mikro, małe czy średnie podmioty. Jednak po raz pierwszy trend ten został odwrócony w 2022 roku. Czy spadek liczby firm z sektora MSP będzie trwały, pokażą dopiero kolejne dane publikowane przez PARP bądź GUS, niewątpliwie jednak warto poszukać przyczyn, dlaczego takie zjawisko zostało odnotowane. Nieco więcej światła na powyższą kwestię rzucają dane przedstawiające liczbę przedsiębiorstw nowo powstałych i zlikwidowanych w Polsce w latach 2014-2023.

Najwięcej nowych firm powstało w latach 2018 i 2022, natomiast najwięcej zlikwidowano także w 2018 oraz w latach wcześniejszych. Najmniej przedsiębiorstw zamknięto w 2020 – pierwszym roku pandemii Covid-19, kiedy to mimo *lockdownów* firmy utrzymały się na rynku z uwagi na pomoc rządową.

Z raportu PARP wynika, że wskaźnik przeżywalności podmiotów z sektora MSP wynosi 67% (rok 2023 do 2022), co oznacza, że na rynku pozostało 2 z 3

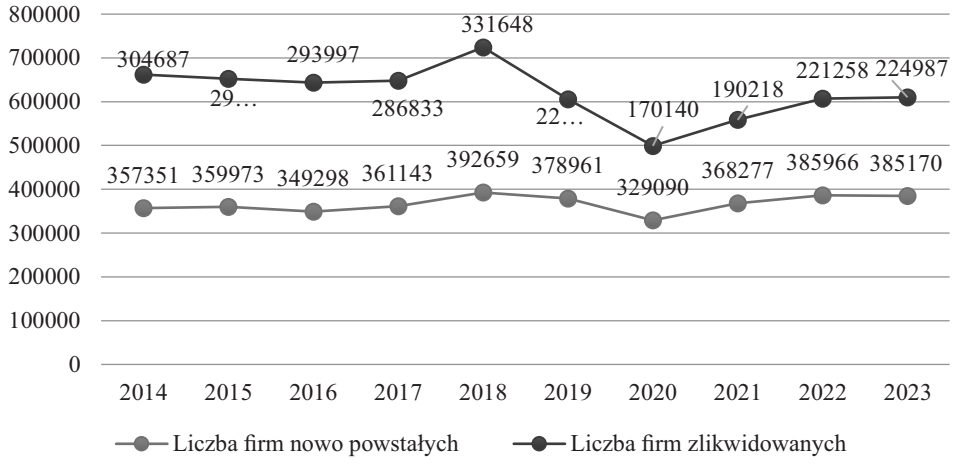

Wykres 2. Liczba przedsiębiorstw nowo powstałych i zlikwidowanych w Polsce w latach 2014-2023

Źródło: *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, PARP, Warszawa 2024, s. 18.

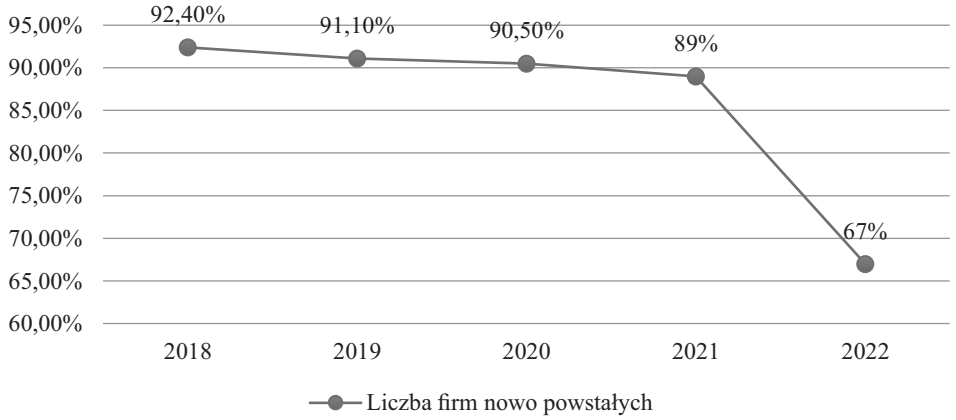

Wykres 3. Przedsiębiorstwa powstałe w latach 2018-2022 i nadal aktywne w roku 2023 – wskaźnik przeżycia 2023/2022 r. (w %)

Źródło: R*aport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, PARP, Warszawa 2024, s. 18.

nowo powstałych przedsiębiorstw. To wyjątkowo niski wskaźnik przeżywalności w kontekście wyników z lat wcześniejszych (wykres 3).

Niewątpliwie więc w ostatnich latach (2022 i 2023) zmieniły się warunki funkcjonowania przedsiębiorstw na znacznie mniej korzystne. Na funkcjonowanie przedsiębiorstw wpływ wywierają cztery główne grupy czynników:

1. uwarunkowania ekonomiczne, w ramach których znajdują się – problemy z dostępem do źródeł finansowania, koszt kredytów, koszty prowadzenia działalności (podatki, opłaty) oraz zmiana koniunktury;
2. uwarunkowania prawne i administracyjne – obciążenia biurokratyczne, regulacje prawne, programy wsparcia (dotacje unijne, ale także ulgi podatkowe na rozwój);
3. uwarunkowania technologiczne – cyfryzacja, rozwój nowoczesnych technologii;
4. uwarunkowania społeczne – rynek pracy, zmiany demograficzne, wpływ lokalnych społeczności.

Z całą pewnością na przestrzeni ostatnich kilku lat w każdym z tych obszarów zaszły znaczące zmiany. Jeśli chodzi o uwarunkowania ekonomiczne, dostęp do finansowania jest jednym z głównych wyzwań sektora MSP, ale w latach 2021–2023 dodatkowym obciążeniem stał się gwałtowny wzrost stóp procentowych w Polsce. Decyzje Rady Polityki Pieniężnej o podnoszeniu stóp procentowych, mające na celu walkę z inflacją, znacząco zwiększyły koszty obsługi kredytów. Dla wielu MSP, szczególnie tych o niskiej płynności finansowej, podwyżki te oznaczały nie tylko wyższe raty kredytowe, ale także

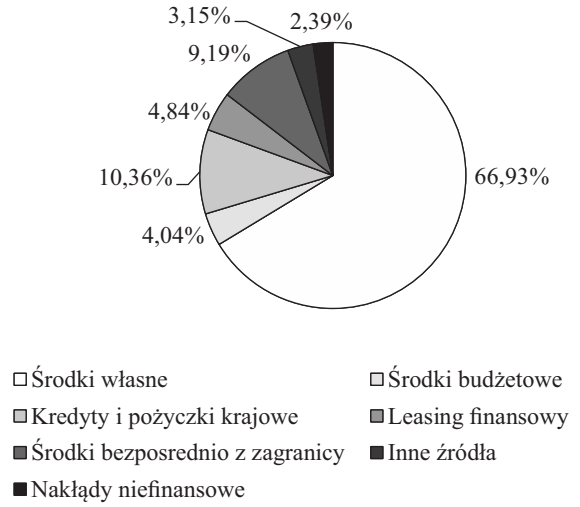

Wykres 4. Źródła finansowania przedsiębiorstw z sektora MSP (dane nie uwzględniają mikrofirm)

Źródło: *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, PARP, Warszawa 2024, s. 8.

trudniejszy dostęp do nowych źródeł finansowania[15]. W efekcie nadal głównym źródłem finansowania działalności są środki własne, a tylko w 10,36% kredyty i pożyczki bankowe.

Podsumowując, małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP) stanowią kluczowy element gospodarki, jednak ich funkcjonowanie jest silnie uzależnione od różnorodnych uwarunkowań ekonomicznych, prawnych, technologicznych i społecznych. Problemy z dostępem do finansowania, wysokie koszty kredytów oraz obciążenia podatkowe stanowią istotne bariery, które ograniczają ich rozwój. Jednocześnie zmieniające się regulacje prawne i administracyjne, choć czasami skomplikowane, oferują również możliwości wsparcia w postaci ulg podatkowych czy dotacji unijnych.

Rozwój technologii otwiera przed MSP nowe możliwości zwiększania efektywności i konkurencyjności, jednak wdrażanie innowacji wciąż wiąże się z licznymi wyzwaniami, takimi jak wysokie koszty i brak kompetencji technologicznych. Równie istotne są uwarunkowania społeczne – dostępność wykwalifikowanej siły roboczej, zmiany demograficzne oraz relacje z lokalnymi społecznościami, które mogą zarówno wspierać, jak i ograniczać działalność firm.

MSP funkcjonują w złożonym i dynamicznym otoczeniu, które wymaga od nich elastyczności, zdolności adaptacyjnych oraz umiejętności wykorzystywania dostępnych form wsparcia. Kluczem do sukcesu jest równoważenie wyzwań i szans, jakie niesie ze sobą współczesne środowisko gospodarcze i społeczne. Firmy, które skutecznie poradzą sobie z tymi uwarunkowaniami, mają szansę na stabilny rozwój i trwałe miejsce na rynku.

3. Preferencje przedsiębiorców z sektora MSP w zakresie źródeł finansowania działalności

Celem badań było poznanie preferencji przedsiębiorców z sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w Polsce w zakresie wyboru źródeł finansowania działalności gospodarczej. Badanie miało na celu określenie, które formy finansowania są najczęściej wykorzystywane, jakie czynniki wpływają na decyzje przedsiębiorców w tym zakresie, a także jakie bariery napotykają w dostępie do kapitału – zarówno tradycyjnego, jak i nowoczesnego, np. finansowania społecznościowego. Dodatkowo badanie objęło ocenę dostępności i atrakcyjności poszczególnych źródeł finansowania z punktu widzenia respondentów. W badaniu zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem ankiety

[15] *Sytuacja na rynku kredytowym*, NBP, Warszawa 2024, s. 1.

jako narzędzia badawczego. Kwestionariusz składał się z pytań zamkniętych oraz kilku pytań otwartych, umożliwiających doprecyzowanie odpowiedzi i pogłębienie analizy. Pytania dotyczyły m.in. rodzaju wykorzystywanego kapitału, częstotliwości korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania, ocenianych barier, poziomu wiedzy o nowoczesnych formach finansowania oraz oceny instytucjonalnego wsparcia dla MŚP.

Badanie miało charakter jakościowy. Ankieta została rozdystrybuowana w formie elektronicznej za pośrednictwem Internetu – wysyłana bezpośrednio do wybranych firm, publikowana na grupach branżowych oraz udostępniana w kanałach społecznościowych związanych z tematyką biznesu. Umożliwiło to dotarcie do respondentów z różnych branż i regionów Polski.

Grupę badawczą stanowili właściciele i menedżerowie firm z sektora MŚP. Wśród respondentów znaleźli się przedstawiciele różnych form prawnych działalności gospodarczej (m.in. jednoosobowe działalności gospodarcze, spółki cywilne i spółki kapitałowe), działający w zróżnicowanych branżach – od usług, przez produkcję, aż po handel. Zróżnicowanie to pozwoliło na bardziej reprezentatywne ujęcie zagadnienia i lepsze poznanie faktycznych uwarunkowań finansowania w sektorze. W badaniu udział wzięło 57 osób. W grupie tej znalazło się 59,60% kobiet oraz 40,40% mężczyzn. Pierwsze pytanie właściwej części ankiety, przeprowadzonej wśród polskich przedsiębiorców, dotyczyło źródeł finansowania, z których przedsiębiorcy korzystali na przestrzeni ostatnich 3 lat. Okazuje się, że w największym stopniu wykorzystywano kapitał własny (63,20%), na drugim miejscu znalazł się kredyt bankowy (61,40%), na trzecim zaś leasing – 40,40%.

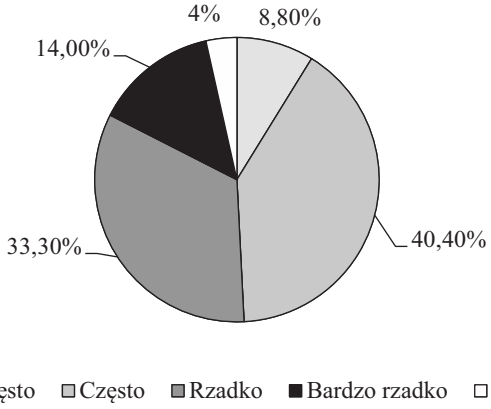

Wykres 5. Częstość korzystania przez badane firmy z zewnętrznych źródeł finansowania

Źródło: opracowanie własne.

Z odpowiedzi wynika także, że dotacje unijne były dość często wykorzystywanym źródłem kapitału (38,60%). Natomiast najmniej popularną formą pozyskania kapitału dla firmy był crowdfunding (1,80%). Badani deklarowali, że „często" korzystają ze wsparcia zewnętrznego (40,40%), jednak kolejne 33,30% deklaruje, że rzadko sięga po obce środki finansowe, a 14,00% robi to „bardzo rzadko". Z kolei 8,80% respondentów „bardzo często" korzysta z obcych źródeł finansowania, a 3,50% nie robi tego nigdy.

Za najkorzystniejsze źródła finansowania ankietowani uznali dwa główne źródła: dotacje unijne (38,60%) i kapitał własny (31,60%). Trzecią formą finansowania wskazana przez 19,30% badanych był leasing. Pozostałe możliwości nie są oceniane jako szczególnie korzystne i uzyskały bardzo mało głosów (np. kredyt zaledwie 7,00%).

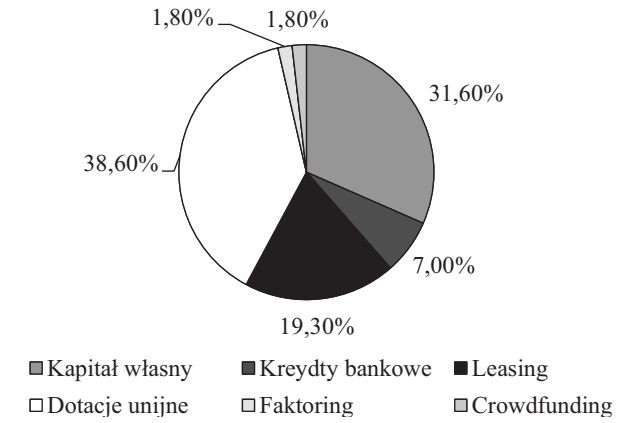

Wykres 6. Źródła finansowania, które badani uważają za najbardziej korzystne dla ich firmy

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań ankietowych.

Ocena łatwości dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania wskazuje, że większość jest średnio dostępna. Ankietowani wystawili bowiem głównie ocenę „3" (54,40%), „4" – 17,50% i „2" – 12,30%, gdzie 1 oznacza bardzo trudny dostęp, a 5 bardzo łatwy dostęp. Skrajnych ocen było niewiele.

Przedsiębiorcy uwzględniają wiele różnych czynników, podejmując decyzję o wyborze formy finansowania. Badanie pokazało, że dwa czynniki mają znaczenie kluczowe: koszty finansowania (66,7%) oraz elastyczność spłaty (59,6%). Ankietowani uznali także, że istotnymi czynnikami są w dalszej kolejności: dostępność środków w ramach danego programu finansowania (45,60%),

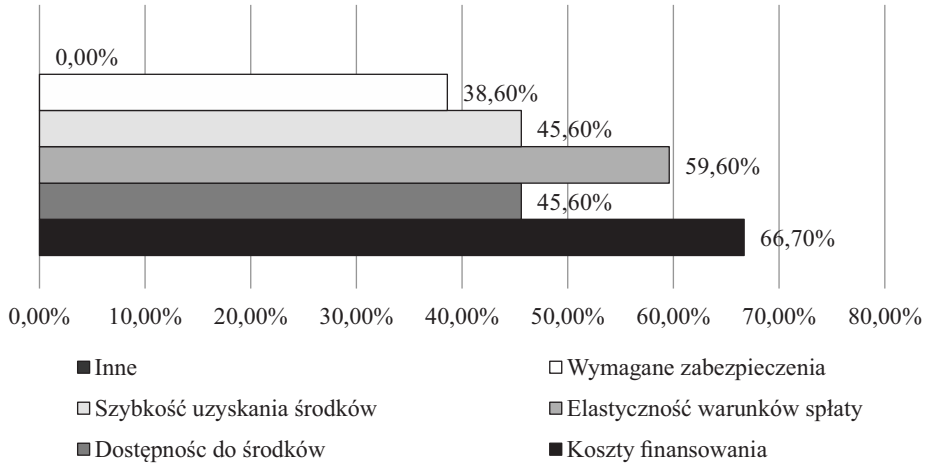

Wykres 7. Czynniki uważane przez badanych za najważniejsze przy wyborze źródeł finansowania

Źródło: opracowanie własne.

a także szybkość pozyskania tych środków (45,60%). Rodzaj wymaganego zabezpieczenia okazał się ważny dla 38,60% respondentów.

Koszty finansowania jako czynnik warunkujący wybór obcego finansowania uznany został za średnio ważny (ocena 3) przez 43,90%, ważny (ocena 4) – 29,80% oraz bardzo ważny (ocena 5) – 15,80%.

Łatwość pozyskania obcych kapitałów jest ważna dla 61,40% (w tym dla 15,8% - bardzo ważna). Natomiast aż 26,30% nie ma w tym zakresie zdania. Poziom wymagań formalnych przy pozyskaniu kapitału został uznany za ważny (35,10% ocen „4") oraz średnio ważny (35,10% ocen „4"). Dla 12,30% respondentów ten aspekt jest bardzo ważny, a dla 8,80% zupełnie nieważny.

Jedna z nowoczesnych form finansowania działalności – crowdfunding okazał się badanym przedsiębiorcom mało znany. Aż 54,40% zadeklarowało, że nigdy nie słyszało o takim rozwiązaniu. Z kolei 40,40% kojarzy nazwę, ale zasady działania już nie do końca. Zaledwie 7,30% badanych oświadczyło, że korzystało z crowdfundingu w celu pozyskania finansowania.

Badani postrzegają potencjał crowdfunding dla swojej działalności jako średnio atrakcyjny (42,10%) bądź zupełnie nieatrakcyjny (24,60%), jedynie 14,00% dostrzega w tym źródle pozyskania kapitału duże możliwości. Skala 1 oznacza bardzo niski, a skala 5 oznacza bardzo wysoki.

Do podstawowych barier, jakie badani dostrzegają w crowdfundingu, zaliczyć można brak wiedzy na temat tej formy finansowania (68,40%), ale także

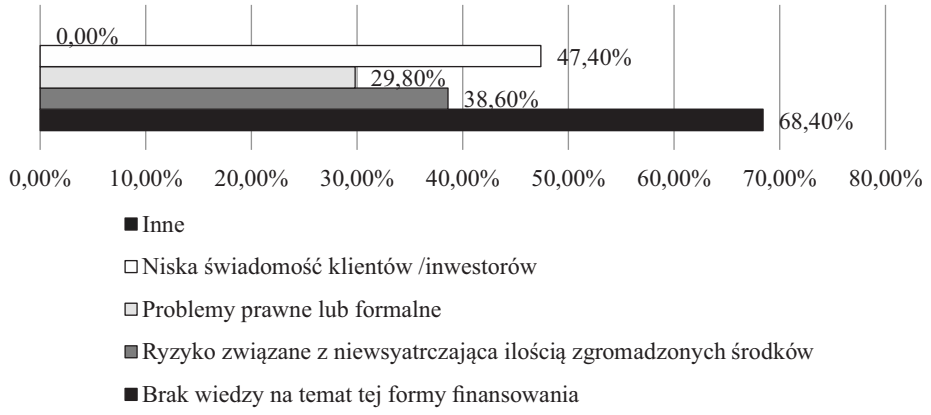

Wykres 8. Największe bariery w korzystaniu z nowoczesnych form finansowania, takich jak crowdfunding

Źródło: opracowanie własne.

niską świadomość potencjalnych inwestorów (47,40%) czy ryzyko zgromadzenia niewystarczającej formy środków (38,60%). Z kolei 29,80% obawia się dodatkowo problemów prawnych albo formalnych.

Okazuje się, że stosunkowo popularną formą finansowania wśród ankietowanych są środki unijne. Aż 59,60% respondentów deklaruje, że ich firma korzystała z tej formy wsparcia.

Badani bardzo dobrze oceniają wpływ dotacji unijnych na rozwój ich firmy. Łącznie 52,70% wystawiło oceny „4" i „5". Ocenę „3" – czyli średni wpływ uznało 24,60%, natomiast ocenę negatywną „1" wystawiło tej formie finansowania 19,30% i byli to głównie przedsiębiorcy niekorzystający ze środków unijnych.

Za największą korzyść finansowania działalności środkami unijnymi badania uznali możliwość przeznaczenia tych środków na zakup nowoczesnego sprzętu dla firmy (66,70%). Wyróżniono również możliwość finansowania działań innowacyjnych (33,30%), a także wsparcie dla działań marketingowych (33,30%). Dla 15,80% badanych ważna była możliwość inwestycji w rozwój infrastruktury.

Ubiegając się o dotacje, firmy badanych napotykały jednak wiele przeszkód. Za barierę najpoważniejszą uznano długi czas oczekiwania na środki (50,90%), a także wysokie wymagania formalne (42,10%). Dla kolejnych 38,60% badanych problemem była skomplikowana procedura aplikacyjna, a dla 28,10% badanych brak wiedzy na temat dostępnych w danym okresie programów.

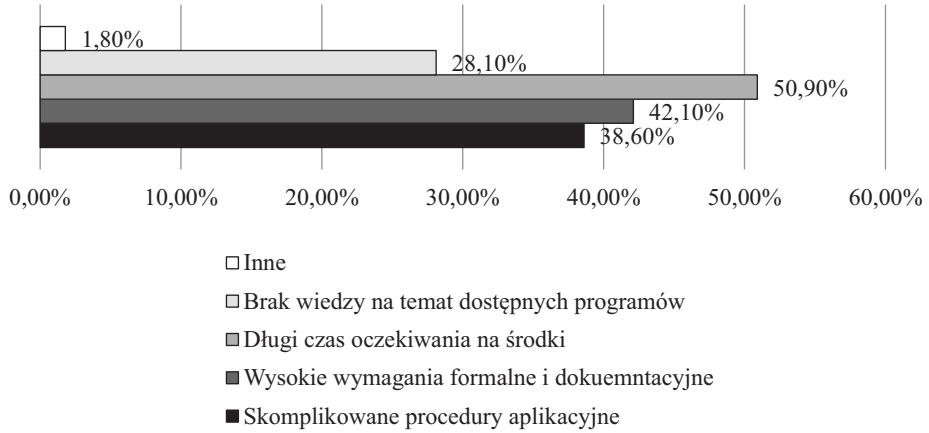

Wykres 9. Bariery jakie badani napotkali podczas ubiegania się o dotacje unijne

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki badań ankietowych.

Jeśli chodzi o ogólne bariery, z jakimi badani się spotkali, ubiegając się o finansowanie zewnętrzne, na pierwszym miejscu znalazły się wysokie wymagania dotyczące zabezpieczenia zobowiązania (52,60%). Za równorzędne problemy, które uzyskały po 40,40%, uznano:

– skomplikowane procedury;
– brak odpowiednich ofert finansowania na rynku.

Problemem był także ograniczony dostęp do informacji o możliwych sposobach finansowania działalności czy inwestycji (28,10%).

Badani nie potrafili jednak zając stanowiska w kwestii tego, czy dostępność finansowania zewnętrznego dla MŚP w Polsce jest wystarczająca. Aż 50,90% udzieliło odpowiedzi „nie mam zdania". Równocześnie 19,30% uznało, że dostępność jest „raczej wystarczająca" i tyle samo stwierdziło, że dostępność jest „raczej nie wystarczająca". Z kolei 8,80% uznało, że dostępność finansowania jest „zdecydowanie niewystarczająca".

Małe i średnie przedsiębiorstwa mogą – przynajmniej teoretycznie – liczyć na wsparcie instytucji typu ARP czy PARP w wyborze i wsparciu w pozyskaniu dodatkowych środków finansowych na prowadzenie działalności. Badani średnio oceniają pomoc tych instytucji (59,60% ocen „3"). Aż 26,30% ocenia ich działalność negatywnie, a 14,10% pozytywnie (w tym tylko 5,30% wystawiło ocenę „5").

Bariery związane z dostępem do obcych źródeł finansowania nie mają znaczącego wpływu na rozwój 42,10% badanych przedsiębiorstw, jednak w przypadku

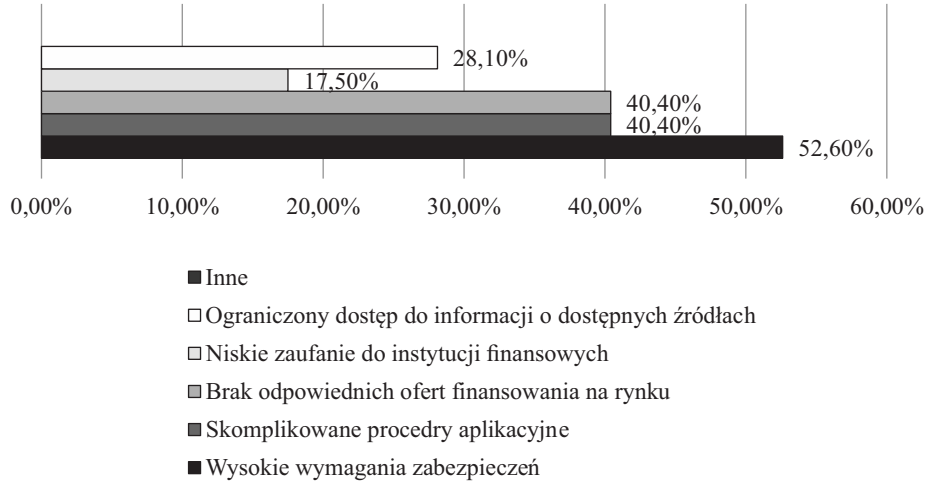

Wykres 10. Bariery z jakimi badani spotkali się ubiegając się o finansowanie zewnętrzne

Źródło: opracowanie własne.

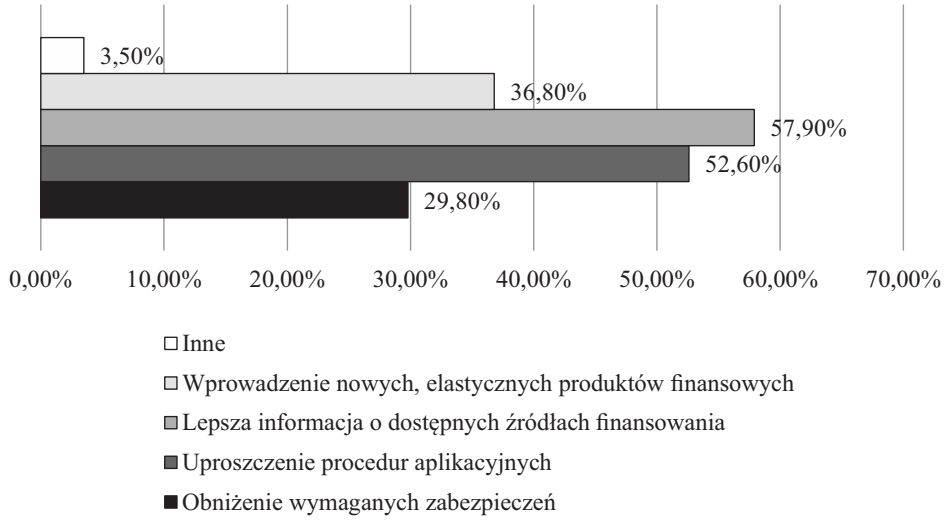

Wykres 11. Działania, jakie powinny podjąć instytucje finansowe, aby ułatwić dostęp

Źródło: opracowanie własne.

29,80% badanych wpływ ten jest zdecydowanie negatywny, a w przypadku 28,10% raczej pozytywny. Skala od 1 do 5, gdzie 1 – „nie wpływają" i 5 – „bardzo mocno ograniczają rozwój".

Dwa ostatnie pytania ankiety dotyczyły możliwości usprawnień w dostępie do zewnętrznego finansowania firm z sektora MSP. Badani uznali, że najlepszym wsparcie byłoby większe upowszechnienie (lepsza dostępność) do informacji na temat dostępnych źródeł finansowania (57,90% wskazań). W opinii 52,60% respondentów pomocne było uproszczenie procedur aplikacyjnych o środki, a według 36,80% badanych wprowadzenie nowych elastycznych produktów finansowych. Z kolei 29,80% oczekuje obniżenia wymagań dotyczących zabezpieczeń.

Badani uznali także, że najbardziej perspektywiczną formą finansowania obcego dla sektora MSP i ich przedsiębiorstwa będą dotacje unijne (54,40%). W ujęciu procentowym znacznie mniej głosów, na drugim miejscu, zyskał kapitał własny (36,80%). Na trzecim miejscu wskazano na leasing (31,60%), a dalej na kredyt bankowy (28,10%). Crowdfunding nie jest postrzegany jako przyszłościowe finansowanie – uzyskał bowiem tylko 10,50% głosów.

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych wśród przedsiębiorców z sektora MŚP można sformułować następujące wnioski:

1. najczęściej wykorzystywanymi źródłami finansowania są kapitał własny (63,20%) oraz kredyty bankowe (61,40%); dużym zainteresowaniem cieszy się także leasing (40,40%). Wyniki te potwierdzają, że przedsiębiorcy nadal preferują tradycyjne formy finansowania, które są im najlepiej znane i relatywnie łatwo dostępne;
2. dotacje unijne są chętnie wykorzystywane (38,60%) i oceniane jako korzystne źródło finansowania, szczególnie w kontekście inwestycji w sprzęt, rozwój innowacji oraz działania marketingowe; zdecydowana większość respondentów (52,70%) dostrzega pozytywny wpływ tych środków na rozwój firmy;
3. *crowdfunding*, jako nowoczesna forma pozyskiwania kapitału, jest mało znany – ponad połowa respondentów nigdy o nim nie słyszała, a jedynie 7,30% kiedykolwiek z niego skorzystało; niski poziom wiedzy oraz obawy dotyczące formalności i skuteczności zbiórek stanowią główne bariery w jego wykorzystaniu;
4. główne czynniki wpływające na wybór źródła finansowania to: koszt pozyskania kapitału (66,70%), elastyczność spłaty (59,60%) oraz dostęp-

ność środków i szybkość ich uzyskania (po 45,60%); wskazuje to na racjonalne podejście przedsiębiorców, którzy dążą do optymalizacji kosztów i ograniczenia ryzyka finansowego;
5. bariery w dostępie do finansowania zewnętrznego obejmują przede wszystkim wysokie wymagania zabezpieczeń (52,60%), skomplikowane procedury formalne oraz brak dopasowanych ofert finansowania; równie istotny jest ograniczony dostęp do informacji o dostępnych możliwościach;
6. ocena dostępności finansowania zewnętrznego w Polsce jest rozproszona – ponad połowa respondentów nie ma zdania, co może świadczyć o niskim poziomie orientacji lub braku bezpośrednich doświadczeń;
7. pomoc instytucji publicznych (ARP, PARP) została oceniona przeciętnie – większość odpowiedzi to neutralna ocena „3"; jedynie niewielki odsetek uznał ich wsparcie za bardzo wartościowe;
8. w opinii przedsiębiorców, dostęp do zewnętrznego finansowania można by usprawnić poprzez: poprawę dostępności informacji (57,9%), uproszczenie procedur (52,6%), stworzenie nowych, elastycznych produktów finansowych oraz złagodzenie wymagań dotyczących zabezpieczeń.

Przeprowadzone badania pokazują, że mimo dostępności wielu form finansowania, sektor MŚP w Polsce nadal opiera się głównie na tradycyjnych źródłach. Dużym zainteresowaniem cieszą się również dotacje unijne, które – choć obarczone wymagającymi procedurami – postrzegane są jako realne wsparcie rozwojowe. Niska znajomość nowoczesnych narzędzi, takich jak *crowdfunding*, wskazuje na potrzebę działań informacyjnych i edukacyjnych. W związku z tym można sformułować następujące rekomendacje:

- upowszechnienie wiedzy o nowoczesnych formach finansowania wśród przedsiębiorców poprzez szkolenia, poradniki oraz kampanie informacyjne;
- uproszczenie procedur formalnych związanych z uzyskaniem finansowania zewnętrznego, zarówno bankowego, jak i unijnego;
- stworzenie oferty dopasowanej do potrzeb MŚP – elastyczne produkty finansowe, mniejsze wymagania zabezpieczeń oraz wsparcie doradcze;
- zwiększenie efektywności działań instytucji publicznych, takich jak PARP i ARP, poprzez lepsze dopasowanie usług do realnych potrzeb przedsiębiorców.

Bibliografia

Czarny E., Miroński J., *Alternatywne wizje przedsiębiorstwa w teorii mikroekonomii i nauce o zarządzaniu*, „Zeszyty Naukowe Kolegium Gospodarki Światowej", nr 17, Szkoła Główna Handlowa Kolegium Gospodarki Światowej, Warszawa 2005.

Dubisz S., *Wielki słownik języka polskiego PWN*, Warszawa 2018.

Olszewski J., *Prawo Gospodarcze. Kompendium,* Warszawa 2013.

Sudoł S., *Przedsiębiorstwo,* PWE, Warszawa 2006.

Szydło M., *Traktatowe swobody rynku wewnętrznego a wspólnotowe prawo konkurencji. Między konwergencją a dywergencją*, Studia Prawnicze / The Legal Studies 2023, 3 (165).

Świeszczak K., *Uwarunkowania skuteczności działania inkubatorów przedsiębiorczości,* Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016.

Inne źródła

Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, PARP, Warszawa 2024.

Sytuacja na rynku kredytowym, NBP, Warszawa 2024.

Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, (Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r.- Ordynacja podatkowa , (Dz. U. z 2018 r., poz. 800 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, (Dz. U. z 2017 r., poz. 1221 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, 1222).

Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 979.).

Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233).

Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2024 r. poz. 1616.).

Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. - Prawo własności przemysłowej (Dz.U. z 2023 r. poz. 1170.).

Ustawa z dnia 23.04.1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2024 r. poz. 1061, 1237.).

SME Entrepreneurs' preferences for sources of business financing

Abstract: The article analyzes the sources of financing for the business activities of small and medium-sized enterprises (SMEs) in Poland, with a particular focus on the preferences of entrepreneurs in the choice of financing forms. The paper discusses the specifics of the SME sector, the conditions of the companies' activities and their preferences for sources of financing. The research part presents the results of a survey of business owners and managers. The results of the survey confirmed, that the most frequently used forms of financing are equity, bank credit and leasing. The main factors influencing the choice of financing source are cost, availability and flexibility of repayment. At the same time, limited knowledge of entrepreneurs on modern forms of financing, such as crowdfunding, was revealed. It is also shown that EU grants play an important role in the development of companies, although they face formal and procedural barriers. The paper concludes with practical conclusions that can be used to better adapt the financial offer to the needs of the SME sector, as well as pointing out areas for improvement - especially in the availability of information and simplification of procedures.

Keywords: sources of financing, economic activity, SMEs